

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА
УКРАЇНИ**

НАКАЗ

03.04.2017 № 171

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
24 квітня 2017 р.
за № 535/30403

**Про затвердження Інструкції щодо профілактики та
боротьби із заразним вузликовим дерматитом великої
рогатої худоби**

Відповідно до статей 6, 7 [Закону України](#) “Про ветеринарну медицину”, [підпункту 9](#) пункту 4 Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 року № 1119, **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити [Інструкцію щодо профілактики та боротьби із заразним вузликовим дерматитом великої рогатої худоби](#), що додається.
2. Департаменту тваринництва забезпечити подання цього наказу в установленому законодавством порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
4. Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника Міністра М. Мартинюка.

Міністр	Т. Кутовий
ПОГОДЖЕНО: Голова Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів	В. Лапа
Міністр екології та природних ресурсів України	О. Семерак
Голова Державної регуляторної служби України	К. Ляпіна

	ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України 03.04.2017 № 171
	Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24 квітня 2017 р. за № 535/30403

ІНСТРУКЦІЯ

щодо профілактики та боротьби із заразним вузликовим дерматитом великої рогатої худоби

I. Загальні положення

1. Ця Інструкція визначає порядок проведення профілактичних, діагностичних заходів для недопущення захворювання на заразний вузликовий дерматит (далі - ЗВД) великої рогатої худоби (далі - ВРХ), ветеринарно-санітарних заходів у випадку проявів ознак хвороби у тварин у господарствах різних форм власності та підпорядкування, дикій фауні тощо з метою недопущення розповсюдження захворювання. Ця Інструкція є обов'язковою для виконання усіма суб'єктами господарювання незалежно від форми власності і підпорядкування: юридичними та фізичними особами - підприємцями; громадянами, діяльність яких пов'язана з розведенням, вирощуванням, утриманням та/або обігом тварин; спеціалістами ветеринарної медицини; місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

2. Заразний вузликовий дерматит (нодулярний дерматит, вузликова екзантема, *Dermatitis nodulares, Lumpy skin disease*) - контагіозне інфекційне захворювання, що характеризується лихоманкою, ураженням лімфатичної системи, набряками підшкірної клітковини та внутрішніх органів, утворенням шкіряних вузлів (горбочків), ураженнями очей та слизових оболонок органів дихання, розмноження та травлення.

Хворіють ВРХ, буйволи та деякі види диких жуйних тварин. Високопродуктивні тонкошкірі європейські породи ВРХ є більш сприйнятливими до захворювання та мають гострий перебіг хвороби. Проте не всі тварини у стаді вражаються ЗВД. Захворюваність на ЗВД становить від 5 до 45 %, летальність зазвичай нижче 10 %. Обидва показники можуть бути суттєво вищими, якщо хвороба виникає вперше.

Джерелом збудника ЗВД є хворі тварини, основний шлях передачі механічний - членистоногими комахами, у тому числі кровососами - комарами, мухами жигалками (*Stomoxys calcitrans*) тощо.

Поширення ЗВД відбувається стрибкоподібно - на значні відстані (до 50-100 км) через переносників, безконтрольне переміщення тварин, контаміновані корми, предмети догляду, транспортні засоби тощо.

3. Хвороба належить до особливо небезпечних хвороб ВРХ. ЗВД призводить до значних економічних втрат через зниження молочної продуктивності, тимчасову або постійну неплідність, стерильність биків-плідників, ураження шкіри, а також загибель хворих тварин унаслідок секундарних інфекцій.

4. Інкубаційний період захворювання становить від 7 до 28 діб і залежить від сприйнятливості тварини, типу і вірулентності збудника та шляхів його проникнення в організм тварини.

5. Клінічні ознаки.

Хвороба характеризується підвищенням температури тіла до 40 °С впродовж першого тижня, з'являються водянисті виділення з очей, відмічається в'ялість, тварини відмовляються від корму та швидко худнуть. Лімфовузли збільшуються, легко пальпуються в паху та перед лопатками. Інколи поверхневі лімфовузли мають вигляд набряків.

При важкому перебігу хвороби вражається ротова порожнина, статеві органи, органи дихання, порушуються травлення та розмноження. З ротової порожнини виділяється густа

тягуча слина, з носової порожнини - гнійний слиз з неприємним запахом. Водянисті виділення з очей змінюються слизовими, які при висиханні утворюють кірки. На повіках утворюються виразки. Інколи відмічають кон'юнктивіт. Виразки, що виникають в органах дихання, призводять до утрудненого дихання та загибелі тварини.

По всьому тілу, а інколи лише на кінцівках та животі, утворюються внутрішньошкірні вузлики з плоскою поверхнею діаметром 0,5-7 см, заввишки до 0,5 см. Кількість таких утворень може коливатись від 1-10 до декількох сотень. З часом по краях вузлів (горбочків) епідерміс відділяється, а в центрі тканина некротизується з утворенням характерної впадини з валиком із грануляційної тканини розміром 1-3 мм навколо неї. Через 1-3 тижні після появи вузлів (горбочків) некротизована тканина легко відділяється або, підсихаючи, відпадає сама. Несеквестровані вузлики затвердівають і залишаються на багато місяців.

При асептичному перебігу впадина швидко заповнюється грануляційною тканиною та заростає волоссям іншого кольору. При ускладненнях у глибоких шарах шкіри та підшкірної клітковини з'являються набряки. У лактуючих корів вражається молочна залоза. Вона збільшується в об'ємі, на ній видно вузлики, молоко густе з рожевим відтінком, виділяється краплями, при нагріванні перетворюється на гель.

Хвороба триває близько 4 тижнів, при ускладненнях - довше. Серед ускладнень - трахеїти, пневмонії, які супроводжуються атрезією трахеї та утрудненим диханням, ураженням статевих органів, а у самців - тимчасовою статевою стерильністю. Нерідко хвороба ускладнюється вторинною бактеріальною інфекцією, при цьому вражаються суглоби, легені та інші органи.

У телят до місячного віку хвороба може протікати безсимптомно.

6. Специфічні методи лікування ЗВД не розроблені.

7. Збудником є вірус ЗВД.

Це ДНК-вмісний вірус, який належить до групи Neethling роду Capripoxvirus родини Poxviridae. Зрілі віріони круглої форми з подвійною оболонкою, щільною серцевиною та боковими тільцями. За своєю морфологією вірус ідентичний вірусу віспи овець і має з ним антигенну спорідненість.

8. Вірус ЗВД стійкий до трикратного заморожування, але інактивується при температурі 55 °C впродовж 2 годин, при 60 °C впродовж 30 хвилин, при 4 °C вірус ЗВД зберігає активність впродовж 6 місяців.

9. Збудник ЗВД ВРХ чутливий до 20 % розчину ефіру, хлороформу, 1 % формаліну, 2 % фенолу, 2-3 % гіпохлориту натрію, а також дезінфектантів на основі четвертинних амонієвих сполук. Вірус зберігається життєздатним в уражених частинах шкіри не менше 33 днів, в слині - до 11 днів, в крові, сечі, молоці, спермі, виділеннях з носової порожнини та очей, слизових оболонках та внутрішніх органах інфікованих тварин - до 4 днів. У пробах ураженої шкіри, відібраних через 3 місяці, в полімеразно-ланцюговій реакції (далі - ПЛР) виявляється вірусна нуклеїнова кислота.

10. Шляхи передачі.

Прямий контакт тварин вважається відносно неефективним шляхом передачі, проте можливим.

Уражені тварини виділяють вірус зі слиною, виділеннями з очей та носу, сечею, молоком, спермою.

Тварини можуть інфікуватись через контаміновані корми, воду, через предмети, що вони облизують, предмети утримання.

Струпи, які можуть містити вірус у високих титрах, виділяються в зовнішнє середовище інфікованими тваринами з ураженої вузликами шкіри. У середині струпів вірус зберігається життєздатним та добре захищеним протягом тривалого періоду.

У зовнішнє середовище вірус потрапляє зі шматочками ураженої шкіри та вірусомісною спермою, слиною, кров'ю. Зі спермою вірус виділяється протягом 60 днів після клінічного одужання биків-плідників.

II. Терміни та визначення

1. У цій Інструкції терміни вживаються у таких значеннях:

випадок ЗВД або тварина, інфікована вірусом, - будь-яка тварина або туша тварини, у якої були офіційно підтверджені клінічні ознаки хвороби або патолого-анатомічні зміни, характерні для ЗВД, або у якої було офіційно підтверджено присутність хвороби лабораторними дослідженнями;

епізоотичне вогнище (неблагополучний пункт) - ферми, господарства, пасовища, мисливські угіддя, інші об'єкти, де є хворі на ЗВД тварини, крім того, до епізоотичного вогнища можуть входити тварини, для догляду за якими використовується спільне обладнання або інвентар, а також ті, що належать жителям одного населеного пункту;

забій - будь-який спосіб досягнення смерті тварини зі знекровленням;

знезараження - будь-яка обробка біоматеріалу та інших матеріалів, що становлять ризик розповсюдження збудника хвороби, яка здійснюється шляхом, що забезпечує його знищення, в тому числі промислового переробка;

зона захисту (буферна зона) - зона, яка встановлюється для захисту ветеринарного статусу тварин благополучної країни або зони, що ізолює її від тварин країни або зони з іншим ветеринарним статусом, шляхом застосування заходів, обумовлених епізоотологією даної хвороби, з метою недопущення занесення її збудника в благополучну країну або зону. До переліку заходів, серед іншого, входять вакцинація, контроль переміщень і посилення нагляду за хворобою;

зона спостереження (нагляду) - територія, що оточує межі зони захисту і встановлюється для здійснення на її території комплексу заходів зі збору, узагальнення та аналізу ветеринарно-санітарної інформації, у тому числі її розповсюдження для своєчасного вжиття належних заходів;

інкубаційний період - максимальний період між проникненням збудника в організм тварини і проявом перших клінічних ознак хвороби;

інфікування - проникнення в організм тварини збудника захворювання;

компетентний орган - центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ветеринарної медицини;

окрема виробнича одиниця - окремо розміщений виробничий підрозділ з індивідуальним статусом стану безпечності, визначеним компетентним органом;

переносник інфекції - будь-яка хребетна або безхребетна тварина, комаха або інший живий переносник, що передає збудники інфекції від зараженої особи сприйнятливій особині, яка механічним або біологічним шляхом може передати і розповсюджувати збудника захворювання, а також корми для тварин або інші інфіковані об'єкти;

підтвердження зараження - оголошення уповноваженим (офіційним) лікарем ветеринарної медицини про захворювання, засноване на результатах лабораторних досліджень. Проте у разі епізоотії уповноважений (офіційний) лікар ветеринарної медицини також може підтвердити присутність захворювання на основі результатів епізоотичного розслідування;

первинний випадок ЗВД - будь-який випадок хвороби, виявлений вперше;
спалах - виникнення одного або більше випадків у епізоотичній одиниці;
стадо - група тварин (переважно одного виду, віку тощо), об'єднаних з певною господарською метою (для утримання, нагулу, відгодівлі тощо);
тварина - будь-яка свійська та/або дика тварина тих видів, що є чутливими до прямого зараження ЗВД, або будь-яка тварина, що ймовірно причетна до перенесення захворювання як носій інфекції;
умертвіння - будь-який спосіб досягнення смерті тварини;
уповноважений (офіційний) лікар ветеринарної медицини - лікар ветеринарної медицини, уповноважений компетентним органом здійснювати певні функції державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду.

2. Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України ["Про ветеринарну медицину"](#) та ["Про ідентифікацію та реєстрацію тварин"](#).

III. Профілактика заразного вузликового дерматиту

1. З метою запобігання занесення вірусу ЗВД на територію України забороняється ввезення з неблагополучних щодо цієї хвороби регіонів, країн:

- 1) тварин, вакцинованих проти ЗВД;
- 2) ВРХ та буйволів, за винятком:
 - худоби, яка в день відправки не мала клінічних ознак, характерних для ЗВД;
 - худоби, результати лабораторних досліджень якої були негативні, за умови проведення досліджень не більше ніж за 14 діб до відправлення;
 - худоби, яка утримувалась від народження або останні 28 діб у господарстві, де за цей період не було зареєстровано жодного випадку ЗВД;
- 3) диких тварин, крім тих, що в день відправки не мали клінічних ознак захворювання та останні 28 діб перед відправленням знаходились на карантинній станції;
- 4) репродуктивного матеріалу, крім такого, результати лабораторних досліджень на ЗВД якого методом ПЛР були негативні, а також отриманого від донорів, які:
 - в день відбору та наступні 28 діб не мали клінічних ознак ЗВД;
 - утримувались у центрі штучного запліднення або господарстві, у якому за 28 діб до відбору зразків не було виявлено випадку ЗВД та яке знаходиться в благополучній щодо цього захворювання зоні;
- 5) продуктів тваринного походження (від ВРХ та буйволів), у тому числі кормів, призначених для використання в сільському господарстві та промисловості, крім оброблених за технологіями, що забезпечують знищення збудника хвороби;
- 6) шкір ВРХ та буйволів.

2. Проводиться обов'язкова ідентифікація всього наявного поголів'я ВРХ та буйволів відповідно до чинного законодавства.

3. Здійснюється лабораторний моніторинг ЗВД.

Кількість моніторингових досліджень коригується компетентним органом щороку залежно від наявного поголів'я ВРХ та епізоотичної ситуації.

4. Виведення тварин на пасовище дозволяється лише після обробки їх засобами, що забезпечують захист від укусів комах.

5. При постановці тварин на стійлове утримання після закінчення випасу проводиться обов'язковий клінічний огляд тварин та профілактична дезінсекція тваринницьких приміщень.

6. Проводяться заходи, направлені на знищення стаціонарних ареалів мешкання комах.

7. У загрозованих щодо занесення ЗВД зонах, визначених рішенням Державної надзвичайної протиепізоотичної комісії (далі - ДНПК) при Кабінеті Міністрів України, всі власники зобов'язані проводити обробку сприйнятливих тварин інсектицидними препаратами тривалої дії, що забезпечують їх безперервний захист впродовж періоду активності кровососних комах.

8. Рішенням ДНПК при Кабінеті Міністрів України можливе запровадження профілактичного щеплення сприйнятливих тварин у буферних зонах. Глибина буферної зони визначається рішенням ДНПК при Кабінеті Міністрів України. Підставою для формування буферної зони є спалах ЗВД на суміжній із Україною території на відстані не більше 100 км.

IV. Діагностика заразного вузликового дерматиту

1. Діагноз ставиться комплексно з урахуванням епізоотологічних даних, виявлення клінічних ознак хвороби, патолого-анатомічних змін та результатів лабораторних досліджень. Лабораторна діагностика проводиться згідно з настановою з діагностичних тестів та вакцин для наземних тварин Всесвітньої організації з охорони здоров'я тварин - МЕБ.

2. Для проведення досліджень з виділення вірусу ЗВД використовують уражені частинки шкіри, слизових оболонок або підшкірної клітковини, а також виділення з носу, очей, слини. Суспензія досліджується методом ПЛР.

3. Для проведення гістологічних досліджень у лабораторію направляють біопсійний матеріал уражених ділянок шкіри, відібраний відповідно до правил відбору патологічного матеріалу.

4. Для проведення лабораторної діагностики ЗВД можливе проведення виділення вірусу в культурі клітин.

5. Для серологічних досліджень використовують реакцію нейтралізації та імуноферментний аналіз (далі - ІФА).

6. Діагноз у неблагополучних господарствах вважається встановленим за наявності:

- 1) клінічних ознак захворювання;
- 2) патолого-анатомічних змін, характерних для ЗВД;
- 3) виявлення вірусу ЗВД (у тому числі антигену або нуклеїнової кислоти) або антитіл до вірусу ЗВД за результатами лабораторних досліджень.

Підтвердження діагнозу здійснюється в уповноважених компетентним органом лабораторіях.

7. Диференційний діагноз.

ЗВД слід диференціювати від шкірних уражень, зумовлених:

вірусом герпесу Allerton (вузлики локалізуються на поверхні епідермісу, після некротизації відпадають, а шкіра залишається без волосяного покриву і без пошкоджень);

дерматофіліозом (хронічне ураження шкіри, що характеризується утворенням папул, пов'язаних з поверхневими шарами шкіри, вкритими кірочками і припіднятими над шкірою);

шкірною формою туберкульозу (вузлики локалізуються вздовж лімфатичних судин кінцівок та шиї, вузлики підшкірні і залишаються значно довше);

шкірними реакціями на укуси комах (добре помітні болючі ураження, які не мають чітких обмежень, вузлики м'які і розлиті).

Після вакцинації живими атенуйованими вакцинами можлива поява помірних клінічних ознак захворювання, які за кілька днів зникають без додаткового втручання.

V. Заходи при виникненні підозри на заразний вузликовий дерматит

1. При виникненні підозри щодо зараження тварин у господарстві вірусом ЗВД власнику або утримувачу тварин слід протягом двох годин повідомити про це уповноваженого (офіційного) лікаря ветеринарної медицини. Уповноважений (офіційний) лікар ветеринарної медицини зобов'язаний повідомити про підозру Головного державного інспектора ветеринарної медицини району, району в місті, міста (далі - Головний державний інспектор ветеринарної медицини відповідної території) та розпочати епізоотичне розслідування з метою підтвердження або спростування присутності захворювання, у тому числі брати участь у відборі зразків для лабораторного дослідження.

2. При виникненні підозри щодо захворювання Головний державний інспектор ветеринарної медицини відповідної території негайно повідомляє Головного державного інспектора ветеринарної медицини області, встановлює карантинні обмеження на 72 години (до підтвердження діагнозу) та офіційний нагляд за господарством і вимагає від власника та/або утримувача, органу місцевого самоврядування виконання заходів щодо:

1) заборони переміщення сприйнятливих тварин та продукції від них, обліку тварин усіх категорій сприйнятливих тварин, у тому числі загиблих. Облік, який ведеться постійно. Інформація про результати обліку надається уповноваженому (офіційному) лікарю ветеринарної медицини та повинна бути ним перевірена;

2) надання інформації про господарські зв'язки, переміщення тварин, місця захоронення трупів;

3) збору інформації про клінічний стан ВРХ у приватній власності громадян відповідного населеного пункту, де знаходиться неблагополучне господарство, при цьому особлива увага приділяється ВРХ, яка знаходиться у власності працівників господарства;

4) ізоляваного утримання тварин сприйнятливих видів, їх приплоду, генетичного матеріалу від них у відповідних місцях, де їх можна ізолювати, враховуючи роль переносників інфекції, недопущення їх переміщення без погодження уповноваженого (офіційного) лікаря ветеринарної медицини як за межі, так і в межах господарства до отримання результатів розслідування;

5) переміщення осіб, тварин інших видів, що не є сприйнятливими до захворювання, та транспортних засобів до/або з господарства, корму для тварин, устаткування, відходів, гною, сміття, добрив тощо виключно за погодженням уповноваженого (офіційного) лікаря ветеринарної медицини, що встановлюватиме умови для запобігання будь-яким ризикам поширення захворювання;

6) призупинення:

збору молока, обробки, закладки на зберігання генетичного (племінного) матеріалу (сперма, ембріони, яйцеклітини);

забою сприйнятливих тварин на м'ясо;

7) встановлення на входах та виходах з будівель або місць розміщення тварин, сприйнятливих до захворювання, та самого господарства належних засобів дезінфекції та дезінсекції;

8) заборони використання і реалізації молока у сирому вигляді, можливості вивозу молока за межі господарства лише після його термічної обробки, яка забезпечує знищення збудника;

9) допуску на територію господарства працівників лише у спецодезії, які пройшли дезінфекцію;

10) проведення лабораторно-діагностичних досліджень усіх випадків загибелі ВРХ та інших сприйнятливих тварин з урахуванням клінічних ознак та результатів епізоотичного розслідування.

3. При проведенні епізоотичного розслідування визначають:

1) тривалість часу, протягом якого захворювання могло існувати у господарстві, перш ніж про нього повідомили або запідозрили. При цьому враховується інкубаційний період 6-9 діб до початку підвищення температури;

2) шляхи потенційного занесення збудника;

3) міжгосподарські зв'язки;

4) рух осіб, тварин, туш, транспортних засобів, обладнання або будь-яких інших об'єктів, що могли сприяти розповсюдженню вірусу ЗВД, до/з господарства, в якому підозрюється захворювання;

5) присутність та розповсюдження переносників захворювання.

4. Головний державний інспектор ветеринарної медицини відповідної території визначає осіб, відповідальних за координацію заходів із ліквідації ЗВД і проведення епізоотичного розслідування.

5. Власник або утримувач тварин, підозрюваних у захворюванні, забезпечує дотримання заходів, передбачених пунктом 2 цього розділу, до закінчення епізоотичного розслідування і отримання офіційних результатів лабораторних досліджень.

6. Головний державний інспектор ветеринарної медицини відповідної території може здійснювати будь-які заходи, передбачені у пункті 2 цього розділу, в інших господарствах, якщо їхнє розташування, їхня побудова або контакти із господарствами, де існує підозра на захворювання, дають підстави підозрювати можливе інфікування.

7. Заходи, зазначені у пунктах 1, 2 цього розділу, не припиняються до підтвердження або спростування підозри.

8. Підставою для підозри щодо ЗВД є:

інформація про неблагополучність території, з якої було завезено тварин, продукцію, яка не пройшла термічну обробку, або генетичний (племінний) матеріал;

виявлення у тварин характерних для ЗВД клінічних ознак або патолого-анатомічних змін;

позитивні результати лабораторних досліджень у однієї або декількох тварин стада, господарства, населеного пункту, в якому не проводилась вакцинація.

9. При виявленні патолого-анатомічних змін, характерних для ЗВД, під час ветеринарно-санітарної експертизи уповноважений (офіційний) лікар ветеринарної медицини зобов'язаний повідомити про це Головного державного інспектора ветеринарної медицини відповідної території і вжити заходів для ізолювання туші до встановлення остаточного діагнозу відповідно до чинного законодавства.

VI. Заходи в епізоотичному вогнищі (неблагополучному пункті)

1. Після діагностування ЗВД в епізоотичному вогнищі встановлюється карантин. Рішенням місцевої ДНПК затверджують межі неблагополучного пункту, зони захисту, зони спостереження (нагляду), план заходів з недопущення розповсюдження захворювання за межі неблагополучного пункту та його ліквідації.

Розміри зон захисту та нагляду залежать від епізоотичної ситуації, характеру збудника інфекції (тропізм, варіабельність, штам, спектр патогенності, вірулентність,

стійкість у навколишньому середовищі, чутливість різних видів і статево-вікових груп), шляхів передачі збудника, сезону, особливостей території, історичних, географічних та природно-кліматичних особливостей місцевості; рівня біобезпеки господарства; наявності господарських зв'язків, транспортних шляхів, синантропних птахів тощо.

2. Крім заходів, передбачених у [пункті 2](#) розділу V цієї Інструкції, у плані заходів із ліквідації та недопущення розповсюдження захворювання передбачається, що:

1) усі тварини із клінічними ознаками сприйнятливих видів у епізоотичному вогнищі мають бути невідкладно піддані умертвінню на місці (знищені);

шкури клінічно здорових тварин, забитих у період неблагополуччя, дезінфікують методом, що гарантує знищення збудника хвороби, і можуть бути вивезені з господарства після зняття карантину;

загиблі та забиті тварини мають бути спалені, рештки закопані у визначеному рішенні ДНПК місці. Ці операції мають виконуватися у такий спосіб, щоб мінімізувати ризик розповсюдження збудника захворювання;

2) усі тварини сприйнятливих видів, що не мають клінічних ознак в епізоотичному вогнищі, підлягають обов'язковому щепленню відповідно до рішення ДНПК. Тварини, в яких після щеплення проявляються ознаки хвороби, підлягають забою згідно з підпунктом 1 пункту 2 цього розділу. У разі відмови власника від щеплення тварин всі сприйнятливі тварини в епізоотичному осередку підлягають знищенню;

3) корм для тварин, гній, сміття та інші об'єкти, що можуть бути заражені, мають бути знищені або оброблені методом, який гарантує знищення збудника;

4) після виконання операцій, наведених у підпунктах 1, 2 пункту 2 цього розділу, приміщення, що використовувалися для розміщення тварин, сприйнятливих до захворювання, їхні околиці, транспортні засоби, що використовувалися для перевезення, усе обладнання, що може бути зараженим, мають бути очищені та продезінфіковані.

3. Захоронення туш, їх частин, решток тварин має бути достатньо глибоким, щоб унеможливити доступ тварин до туш, їх частин, решток і не заразити горизонт ґрунтових вод.

4. Поновлення поголів'я у господарстві здійснюється за погодженням Головного державного інспектора ветеринарної медицини відповідної території після отримання позитивних результатів перевірки уповноваженим (офіційним) лікарем ветеринарної медицини, очищення та дезінфекції, виконання інших заходів згідно з пунктом 5 цього розділу.

5. При цьому уповноважений (офіційний) лікар ветеринарної медицини здійснює нагляд за тим, щоб:

1) використовувалися зареєстровані в Україні засоби дезінфекції та дезінсекції, які гарантовано діють на збудника і переносників захворювання, згідно з інструкціями щодо їх застосування;

2) заходи з очищення, дезінфекції та дезінсекції проводилися під офіційним контролем відповідно до вимог чинного законодавства та у спосіб, що обмежує ризик поширення захворювання;

3) після закінчення заходів, зазначених у [підпункті 2](#) пункту 5 цього розділу, переконатися, що вони були виконані належним чином і що минуло не менше 28 днів з моменту загибелі чи забою останньої хворої тварини або щеплення.

6. М'ясо, інші продукти забою, отримані від тварин, підозрюваних у захворюванні ЗВД, але забитих до встановлення підозри, направляють на промпереробку або проварювання з урахуванням стійкості збудника відповідно до [розділу V](#) цієї Інструкції.

7. З моменту забою до направлення м'яса на промпереробку або проварювання за рішенням ДНПК дозволяється його тимчасове зберігання в холодильних камерах на спеціальних підприємствах із забою та/або переробки тварин з дотриманням умов ізоляції від інших партій м'яса та цільового використання.

8. Внутрішні органи та інші продукти забою тварин, забитих після встановлення підозри щодо захворювання, за рішенням ДНПК направляють на технічну утилізацію на спеціалізованих підприємствах.

9. Щоразу після забою проводяться заходи з дезінфекції, дезінсекції та дератизації усіх місць, де знаходились забиті тварини.

10. У випадку, коли господарство складається з двох або більше окремих виробничих одиниць, рішення щодо поводження та застосування обмежувальних заходів до них приймається рішенням ДНПК.

11. Тварин, що були піддані щепленню проти ЗВД та внесені до реєстру щеплених тварин, забороняється переміщувати, крім випадків переміщення до забійного пункту з метою негайного забою.

VII. Заходи в зоні захисту

1. Після підтвердження діагнозу рішенням місцевої ДНПК навколо зараженого господарства з урахуванням ландшафтно-географічних та природно-кліматичних умов створюється захисна зона із мінімальним радіусом у три кілометри.

Межі таких зон визначаються з урахуванням епізоотичної ситуації, характеру збудника інфекції (тропізм, варіабельність, штам, спектр патогенності, вірулентність, стійкість в навколишньому середовищі, чутливість різних видів і статевих груп), шляхів передачі збудника, сезону, особливостей території, історичних, географічних та природно-кліматичних особливостей місцевості, рівня біобезпеки господарства, наявності господарських зв'язків, транспортних шляхів, синантропних птахів, географічних, адміністративних, екологічних та епізоотичних факторів, пов'язаних із захворюванням, а також спроможності моніторингу.

2. Якщо зони розташовуються на території більш ніж одного адміністративного району, територіальні органи компетентного органу відповідних районів співпрацюють у визначенні зон, зазначених у пункті 1 цього розділу, та затверджують рішенням обласної ДНПК.

3. Місцевою ДНПК може бути прийнято рішення змінити (зменшити або збільшити) межі захисної зони і зони нагляду, тривалість обмежувальних заходів, враховуючи:

- фактори географічного розташування та екологічні фактори;
- присутність, розповсюдження та тип переносників;
- результати епізоотичних розслідувань;
- результати лабораторних досліджень;
- результати моніторингу;
- контрольні заходи, що фактично застосовуються.

4. При цьому територіальні органи компетентного органу забезпечують застосування у зоні захисту таких заходів:

- 1) ідентифікація і реєстрація усіх господарств у зоні, в яких є тварини сприйнятливих видів;

2) перевірка клінічного стану тварин сприйнятливих видів в усіх господарствах незалежно від форми власності, включаючи у разі необхідності відбір зразків для лабораторного дослідження;

3) заборона переміщення та перевезення тварин сприйнятливих видів дорогами загальнодержавного та/або місцевого значення, за винятком службових доріг господарств. Проте компетентний орган може надавати звільнення від такої заборони для переміщення тварин транзитною дорогою або залізницею без розвантаження чи зупинок;

4) тварини сприйнятливих видів мають залишатися в господарстві, в якому вони утримуються, крім випадків транспортування під офіційним наглядом безпосередньо до бойні, розташованої у цій зоні, для екстреного забою або у разі відсутності бойні під ветеринарним наглядом - до бойні у зоні нагляду, визначеної компетентним органом.

5. Заходи, вжиті у зоні захисту, тривають не менше 28 днів після знищення усіх клінічно хворих тварин в епізоотичному вогнищі або з дати останньої вакцинації відповідно до [пункту 2](#) розділу VI цієї Інструкції та проведення операцій з очищення та дезінфекції відповідно до [пункту 9](#) розділу VI цієї Інструкції.

Проте якщо захворювання поширилося, Головний державний інспектор ветеринарної медицини відповідної території продовжує тривалість заходів і у разі необхідності запроваджує введення індикаторних тварин.

Територіальні органи невідкладно інформують компетентний орган про вжиті заходи.

У цій зоні проводяться лабораторно-діагностичні дослідження усіх загиблих тварин сприйнятливих видів з урахуванням клінічних ознак, результатів епізоотологічних даних; організуються заходи боротьби з комахами-переносниками.

Забороняється проведення виставок, ярмарків, аукціонів тощо із залученням живих тварин, сприйнятливих до збудника ЗВД.

За рішенням компетентного органу, підтвердженим рішенням ДНПК, може проводитись вакцинація ВРХ з метою захисту конкретної породи.

Поводження з вакцинованою ВРХ здійснюється відповідно до [пункту 11](#) розділу VI цієї Інструкції.

Продукти забою, отримані від щеплених тварин в перші 28 днів після щеплення, піддаються промисловій переробці, шкури знищуються.

6. У випадку проведення вакцинації слід дотримуватись таких правил:

1) вакцинуються всі ідентифіковані тварини. Неідентифіковані тварини підлягають примусовій ідентифікації, у разі відмови власника - знищуються;

2) усі вакциновані тварини вносяться до реєстру, який ведеться компетентним органом;

3) усі вакциновані тварини залишаються в межах господарств, де була проведена вакцинація, доки їх не відправлять до бойні, призначеної компетентним органом, для негайного забою. У разі потреби переміщення тварин (у тому числі для спільного випасання) дозволяється лише після проведення державним інспектором ветеринарної медицини перевірки усіх підозрілих тварин у господарстві/домогосподарстві і підтвердження, що жодна тварина не підозрюється в інфікуванні, але не раніше ніж через 28 днів після завершення вакцинації.

7. Територіальні органи щодня до закінчення вакцинації інформують компетентний орган про хід вакцинації.

VIII. Заходи в зоні нагляду

1. У зоні нагляду відповідно до рішення ДНПК здійснюються такі заходи:

- 1) реєстрація усіх господарств у зоні, в яких є тварини сприйнятливих видів;
- 2) перевірка клінічного стану тварин сприйнятливих видів в усіх господарствах незалежно від підпорядкування та форми власності. У разі підозри щодо хвороби проводять відбір зразків для лабораторного дослідження;
- 3) заборона переміщення та перевезення тварин сприйнятливих видів дорогами загальнодержавного та/або місцевого значення, за винятком службових доріг господарств. Проте компетентний орган може надавати звільнення від такої заборони для переміщення тварин транзитною дорогою або залізницею без розвантаження чи зупинок;
- 4) тварини сприйнятливих видів мають залишатися в межах зони нагляду впродовж не менше 28 днів після останнього випадку захворювання, крім здавання на забій, за згодою відповідного територіального органу компетентного органу. Після цього тварини можуть бути переміщені з цієї зони за умови, що таке переміщення здійснюється за погодженням територіального органу компетентного органу лише після проведення уповноваженим (офіційним) лікарем ветеринарної медицини перевірки усіх тварин сприйнятливих видів у господарстві та підтвердження відсутності підозри в інфікуванні.

Якщо заборони, передбачені у пунктах 2 [розділів V, VI](#) цієї Інструкції, залишаються діючими понад 30 днів через подальші випадки захворювання та у результаті проблем з утриманням тварин, компетентний орган може після подання клопотання власником, що пояснює підстави такого застосування (погодженого з відповідним територіальним органом), дозволити переміщення тварин із господарства у межах зони захисту або зони нагляду за умови, якщо:

- проведено перевірку усіх тварин у господарстві, з якого планується переміщення;
- тварини, що переміщуватимуться, пройшли лабораторні дослідження згідно з [пунктом 6](#) розділу IV та отримали негативний результат;
- кожна тварина ідентифікована;
- вжито усіх запобіжних заходів, зокрема очищення та дезінфекція вантажівок перед завантаженням та після перевезення, з метою уникнення ризику поширення збудника захворювання у ході такого переміщення.

2. Місцева ДНПК забезпечує інформування населення про обмеження та заходи з ліквідації хвороби у зонах захисту та нагляду і вживає необхідних організаційних заходів для їх виконання.

IX. Зняття карантинних обмежень

1. За рішенням ДНПК карантин знімають через 28 днів після останнього випадку знищення хворої тварини, проведення заключних ветеринарно-санітарних заходів.

2. Після зняття карантину впродовж 90 днів:
 - зберігається заборона на вивіз та реалізацію ВРХ із урахуванням вимог [пункту 11](#) розділу VI цієї Інструкції за межі оздоровленого неблагополучного пункту, крім випадків вивезення худоби для забою на визначених підприємствах;
 - дозволяється комплектація стада раніше неблагополучного господарства з регіонів, благополучних щодо ЗВД, за умови отримання негативних результатів лабораторних досліджень згідно з [пунктом 6](#) розділу IV цієї Інструкції відповідно до репрезентативної вибірки, яка гарантує 95 % вірогідність виявлення збудника;
 - на території оздоровленого неблагополучного пункту перед вигоном на пасовище усіх тварин обробляють репелентами.

3. Після зняття карантину впродовж 12 місяців:

тварин, що були завезені для комплектування стада в раніше неблагополучне господарство, піддають лабораторним дослідженням відповідно до репрезентативної вибірки, яка гарантує 95 % вірогідність виявлення збудника.

Х. Правила безпеки для обслуговуючого персоналу в неблагополучних господарствах

1. Під час проведення карантинних заходів у неблагополучних щодо ЗВД господарствах (відділеннях, фермах, дворах), інших робіт, пов'язаних із контактом із заразним матеріалом, слід дотримуватись виконання правил техніки безпеки.

2. Суб'єкт господарювання забезпечує обслуговуючий персонал та/або утримувачів тварин мийними та дезінфекційними засобами, спеціальним одягом, індивідуальними засобами захисту та проводить інструктаж щодо дотримання правил особистої гігієни.

Спецодяг та спецвзуття після кожної зміни знезаражують, разовий одяг спалюють.

3. Особи, що працюють з дезінфекційними засобами, чітко дотримуються правил особистої гігієни.

Під час використання препаратів, що подразнюють слизові оболонки очей та органів дихання, працювати дозволяється тільки в респіраторах та захисних окулярах, а при контакті з концентрованими розчинами слід користуватись гумовими рукавичками.

В аптечках першої допомоги мають бути розчини, що нейтралізують дезінфекційні речовини, які використовуються.

4. Паління та вживання їжі під час роботи з дезінфекційними речовинами забороняється. Після проведення дезінфекції обличчя та руки слід вимити теплою водою з милом.

Директор Департаменту тваринництва	М. Кваша
---	-----------------